

ספרות עברית וכללית

לבתי ספר בחינוך החרדי

הוראות

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון – פיוט ושירת ימי הביניים	–	(25×2)	–	50 נקודות
פרק שני – סיפור קצר	–	(25×1)	–	25 נקודות
פרק שלישי – נובלה וספרות מתורגמת	–	(25×1)	–	25 נקודות
סך הכול	–			100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון – פיוט ושירת ימי הביניים (50 נקודות)

ענו על שתיים מן השאלות 1-4: על אחת מן השאלות 1-2 ועל אחת מן השאלות 3-4 (לכל שאלה – 25 נקודות).

פיוט

ענו על אחת מן השאלות 1-2.

1. קראו את הפיוט, וענו על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה / ר' ינאי

- וּבִכְן וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה
- מחרוזת 1   אָז רַב נִסִּים הִפְלִאתָ   בַּלַּיְלָה
 בְּרֹאשׁ אֲשֶׁמוּרוֹת זֶה   הַלַּיְלָה
 גַּר צָדֵק נִצְחָתוֹ כְּנַחֲלֵק לוֹ   לַיְלָה
 וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה
- מחרוזת 2   דָּנַת מֶלֶךְ גָּר בַּחֲלוּם   הַלַּיְלָה
 הַפְּחֲדָת אַרְמֵי בְּאַמֶּשׁ   לַיְלָה
 וַיִּשְׂרָאֵל יִשָּׂר לְאֵל וַיִּוְכַל לוֹ   לַיְלָה
 וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה
- מחרוזת 3   זָרַע בְּכוּרֵי פִתְרֵס מְחֻצֶת בַּחֲצֵי   הַלַּיְלָה
 חֵילִם לֹא מִצְאוּ בְּקוּמָם   בַּלַּיְלָה
 טִיסַת נִגִּיד חֲרֻשַׁת סְלִית בְּכוּכְבֵּי   לַיְלָה
 וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה
- מחרוזת 4   יַעֲץ מְחֻרַף לְנוֹפֵף אוֹוֵי הוֹבֵשֶׁת פְּגָרִיו   בַּלַּיְלָה
 כָּרַע בַּל וּמִצְבוּ בְּאִישׁוֹן   לַיְלָה
 לְאִישׁ חֲמוּדוֹת נִגְלָה רַז חֲזוֹת   לַיְלָה
 וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה
- מחרוזת 5   מִשְׁתַּכַּר בְּכָלִי קֹדֶשׁ נִהְרַג בּוֹ   בַּלַּיְלָה
 נוֹשֵׁעַ מִבוּר אַרְיוֹת פּוֹתֵר בְּעֵתוֹתַי   לַיְלָה
 שׁוֹנְאָה נָטַר אֲגָגִי וְכָתַב סְפָרִים   בַּלַּיְלָה
 וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה
- מחרוזת 6   עוֹרֶרֶת נִצְחָה עָלָיו בְּנִדְד שְׁנַת   לַיְלָה
 פּוֹרָה תְּדַרְךָ לְשׁוֹמֵר מָה   מַלְיָלָה
 צָרַח כְּשׁוֹמֵר וְשָׁח אֶתָּא בְּקָר וְגַם   לַיְלָה
 וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה
- מחרוזת 7   קָרַב יוֹם אֲשֶׁר הוּא לֹא יוֹם וְלֹא   לַיְלָה
 רָם הוֹדַע כִּי לֶה הַיּוֹם אֵף לֶה   הַלַּיְלָה
 שׁוֹמְרִים הַפְּקִיד לְעִירָה כָּל הַיּוֹם וְכָל   הַלַּיְלָה
 תְּאִיר כְּאוֹר יוֹם חֲשֻׁכַת   לַיְלָה
 וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה

(שימו לב: המשך השאלה בעמוד הבא.)

- א.** ציינו מהו הרעיון הבא לידי ביטוי במחרוזות 1–6 בפיוט, והסבירו את הקשר שלו למחרוזות האחרונה בפיוט. בססו את תשובתכם על שתיים מן המחרוזות. (15 נקודות)
- ב.** ציינו שיבוץ אחד וכינוי אחד בפיוט, והסבירו את הקשר שלהם לרעיון המרכזי בפיוט. (10 נקודות)

2. קראו את הפיוט, וענו על שני הסעיפים א–ב שאחריו.

אם אַפֶּס רִבַּע הַקֶּן / רבי אפרים ב"ר יצחק מרגנשבורג

מחרוזת 1	אם אַפֶּס רִבַּע הַקֶּן / אהל שִׁכּוֹן אִם רִקּוֹן אֵל נָא נֹאבְדָה כִּי עַל כֵּן / יֵשׁ לָנוּ אֵב זָקוֹן	מחרוזת 9	בִּי חֲפֹץ וְנִכְסֹף / לִבִּי לוֹ לְחֹשֶׁף אִם תִּמְנַעְנֵי סוּף / רוּחִי וְנִשְׁמָתִי אֵלָיו יֶאֱסֹף
מחרוזת 2	פָּנִים לוֹ תִּכְרִי / וְצִדְקוֹ לְפָנֶיךָ נִזְכִּיר קַח נָא בֶן יִקְרִי / וְנִמְצָה דָמוֹ עַל קִיר	מחרוזת 10	יָדָיו וְרַגְלָיו עֲקָד / וְחִרְבוּ עָלָיו פָּקָד לְשׁוֹמוֹ עַל הַעֲצִים שָׁקָד / וְהָאֵשׁ עַל הַמְזַבַּח תּוֹקָד
מחרוזת 3	רַץ אֵל הַנֶּעַר לְהַקְדִּישׁוֹ / וְנִפְשׁוֹ קְשׁוּרָה בְּנִפְשׁוֹ עֲטֹרוֹ בְּעֲצִים וְאֵשׁוֹ / נִזְר אֱלֹקָיו עַל רֵאשׁוֹ	מחרוזת 11	צִנּוֹר פֶּשֶׁט מֵאֵלָיו / וְאָבִיו נִגְשׁ אֵלָיו לְשַׁחֲטוֹ לְשִׁים בְּעָלָיו / וְהִנֵּה ה' נֹצֵב עָלָיו
מחרוזת 4	יְחִיד הַזֶּקֶל כְּצָבִי / עֲנֵה וְאָמַר אָבִי הִנֵּה הָאֵשׁ וְהַעֲצִים נִבְיָא / וְתִשׁוּרָה אֵין לְהִבְיָא	מחרוזת 12	חֲקֹר אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה / הָאֵב עַל בְּנוֹ לֹא חָסָה וּלְבוֹ אֵל כְּפִים נִשְׂאָ / וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה
מחרוזת 5	מַלְיָם הִשִּׁיבוּ מְלִהְבֵהִילוֹ / וַיַּעַן וַיֹּאמֶר לוֹ בְּנִי, אֱלֹקִים יִרְאֶה לוֹ / וַיִּזְדַּע ה' אֵת אֲשֶׁר לוֹ	מחרוזת 13	קָרָא מְרַחֵם מְשַׁחֵר / תְּמוּר בְּנֵךְ הַנִּבְחָר וְהִנֵּה אֵיל אַחַר / וַעֲשֵׂה אֵל תְּאַחַר
מחרוזת 6	בְּמִצְוֹתֶיךָ שְׁנִיחֵם נִזְהָרִים / וְאַחֲרֶיךָ לֹא מְהַרְרִים חֲשׂוּ וְהִלְכוּ נִמְהָרִים / עַל אֶחָד הַהָרִים	מחרוזת 14	חֲלִיפֵי אֲזַכְרְתֶּם / תִּכּוֹן כְּהַקְטָרְתֶּם וְתַעֲלֶה לָּךְ תִּמְרֹתוֹ / וְהִיָּה הוּא וְתִמְוֹרְתוֹ
מחרוזת 7	רָאוּ אֵד תְּלוּלָה / מְהָרוּ עֲצֵי עוֹלָה יַחַד בְּאַהֲבָה כְּלוּלָה / יִשְׁרוּ בְּעֶרְבָה מְסֻלָּה	מחרוזת 15	זָכְרוֹן לְפָנֶיךָ בְּשַׁחַק / לְעַד בְּסֹפֶר יוֹחֵק בְּרִית עוֹלָם בַּל יִמָּחַק / אֵת אֲבִרְהֵם וְאֵת יִצְחָק
מחרוזת 8	רָאָה יְחִיד כִּי הוּא הִשָּׂה / נָאִם לְהוֹרוֹ הַמְּנֹסָה אָבִי אוֹתִי כְּכַבֵּשׁ תַּעֲשֶׂה / לֹא תַחְמַל וְלֹא תִכְסֶה	מחרוזת 16	קוֹרְאֶיךָ בְּאִים לְקוֹד / בְּצָרָה עֲקָדָה תִּשְׁקָד וְצִאנָךְ בְּרַחֲמִים תִּפְקָד / פָּנֵי הַצֹּאן אֵל עֲקוֹד

- א.** פרשו את המחרוזות הראשונה ואת המחרוזות האחרונה בפיוט, והסבירו את הקשר הרעיוני בין מחרוזות אלה. (13 נקודות)
- ב.** במחרוזות השמינית ובמחרוזות התשיעית גדולתו של יצחק באה לידי ביטוי. הסבירו והדגימו קביעה זו. בתשובתכם כתבו גם כיצד שני אמצעים אומנותיים במחרוזות אלה תורמים לעיצוב גדולתו של יצחק. (12 נקודות)

שירת ימי הביניים

ענו על אחת מן השאלות 3-4.

3. קראו את השיר, וענו על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

לבי במזרח / יהודה הלוי

לבי במזרח ואנכי בסוף מערב - / איך אטעמה את אשר אכל ואיך יערב?
איכה אשלים נדרי ואסרי, בעוד / ציון בחבל אדום ואני בכבל ערב?
יכל בעיני עזב כל טוב ספרד, כמו / יקר בעיני ראות עפרות דביר נחרב!

- א. הסבירו את תרומתן של השאלות הרטוריות בשיר להבנת משמעותו. הדגימו את דבריכם. (13 נקודות)
- ב. הדגימו מן הבית האחרון בשיר את האמצעים האומנותיים האלה: פסיחה, צימוד ותקבולת, והסבירו את תרומתם להבנת בית זה. (12 נקודות)

4. קראו את השיר, וענו על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

ראה שמש / שלמה אבן-גבירול

ראה שמש לעת ערב אדמה / כאלו לבשה תולע למכסה,
תפשט פאתי צפון וימין / ורוח ים בארגמן תכסה,
וארץ - עזבה אותה ערמה / בצל הלילה תליו ותחסה,
והשחק אזי קדר, כאלו / בשק על מות יקותיאל מכסה.

- א. הציגו מן השיר שני רמזים מטרימים, והסבירו כיצד הם רומזים על התפנית שבסיום השיר. (15 נקודות)
- ב. הדגימו את המצלול בשיר, והסבירו את תרומתו לעיצוב האווירה בשיר. (10 נקודות)

פרק שני – סיפור קצר (25 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 5–6.

5. השם המאיר החוזה ובעל העגלה / וולדען

הסבירו והדגימו כיצד נבנית אישיותו של בעל העגלה לאורך הסיפור.
בתשובתכם הסבירו גם מדוע שמו אינו מוזכר בסיפור.

6. אחד מאלה / הרב דוד זריצקי

ענו על שני הסעיפים א–ב.

א. מהו סוג המספר בסיפור זה? הסבירו את תרומתו להבנת משמעות הסיפור. (16 נקודות)

ב. הציגו דוגמה אחת למוטיב היד בסיפור ודוגמה אחת למוטיב הרגל, והסבירו מה מוטיבים אלה מלמדים על עיצוב דמותו של הקבצן. (9 נקודות)

פרק שלישי – נובלה וספרות מתורגמת (25 נקודות)

ענו על אחת מן השאלות 7–8.

נובלה

7. וולודיה נכסף להתפלל / הרב דוד זריצקי

ענו על שני הסעיפים א–ב.

א. הסבירו את הסיבות לסבל ולכאב שוולודיה חווה, ותארו כיצד הכאב והסבל באים לידי ביטוי בעלילת הנובלה.

(15 נקודות)

ב. לדעתכם, האם וולודיה מצליח להיחלץ מן הסבל והכאב שהוא חווה? הסבירו והדגימו את תשובתכם.

(10 נקודות)

ספרות מתורגמת

8. המשורר / א' ו' גונזאלס

ענו על שני הסעיפים א–ב.

א. תארו את הסיום של הסיפור "המשורר", והסבירו את התרומה של סיום זה לבניית משמעות הסיפור. (15 נקודות)

ב. האם סיום זה הפתיע אתכם? הסבירו והדגימו את דבריכם. (10 נקודות)

בהצלחה!